

De voormalige Ambachtsschool, Haagweg 4

Als het begrip monumentale kunst ruimer wordt toegepast, heeft het niet alleen betrekking op kunstwerken die in samenspraak tussen kunstenaar en architect van een gebouw zijn vervaardigd, maar ook op kunst die later in een gebouw is aangebracht.

Voorbeelden daarvan zijn te vinden in de voormalige Ambachtsschool aan de Haagweg 4.

De Ambachtsschool is opgericht in 1883. Het gebouw aan de Haagweg is in verschillende fasen tot stand gekomen. Het oudste gedeelte is ontworpen door W.C. Mulder in neorenaissance-stijl en dateert uit 1892. In 1923 en 1939-1941 volgden uitbreidingen naar ontwerpen van B. Buurman. De uitbreiding van 1923 was nog in de neorenaissancestijl terwijl de uitbreiding van 1939-1941 is uitgevoerd in de stijl van de Nieuwe Zakelijkheid.

Bij verschillende jubilea heeft de vereniging van oud-leerlingen van de Ambachtsschool, VOLA, gedenktekens aangeboden. Het meest opvallend zijn twee grote gebrandschilderde ramen. Beide bevinden zich in het trappenhuis van het nieuwe gedeelte van het gebouw. Het oudste raam is op 1 mei 1948 aangeboden bij gelegenheid van

het 65-jarige jubileum van de school. Centraal zijn voorwerpen afgebeeld die verwijzen naar verschillende ambachten: onder andere timmergereedschap, een aambeeld, een vel transparant papier, een tekenhaak, een driehoek en een passer. Onder de jaartallen 1883 en 1948 is het wapen van Leiden geschilderd. Aan de zijkan-ten van boven naar beneden zijn de wapens afgebeeld van de achttien gemeenten waaruit de Ambachtsschool haar leerlingen betrok. Helemaal onderaan is te lezen: 'Aangeboden door de VOLA'. Het raam meet 2,90 x 1,10 meter. Het is vervaardigd in het atelier van de firma Jilleba. Het werd aangeboden door de oudste reünist, tevens oud-directeur van de ambachtsschool in Winterswijk, A. Brittijn. De echtgenote van de toenmalige directeur, mevr. E. Kuijntjes-Elzinga, verrichtte de onthulling van het raam.

*Jubileumraam 1948 door Cors van der Kaay
(foto: Jos Hooghuis).*

Tien jaar later bij het 75-jarig jubileum schonken de oud-leerlingen nogmaals een gebrandschilderd raam. Dit raam symboliseert de vrucht van de studie. Het raam toont de leerling tweemaal: allereerst als hij de school betreedt en een ambacht leert. Vervolgens als hij de school verlaat met een diploma. Het pad van de leerling is afgebeeld in de vorm van een S en links en rechts verlucht met verwijzingen naar diverse ambachten. Twee Latijnse spreuken onderstrepen de symboliek: bovenaan 'Finis coronat opus' (Het einde bekroont het werk) en meer naar onderen 'Non scholae sed vitae discimus' (Niet voor de school maar voor het leven leren wij). Onderaan in het raam zijn de jaartallen 1883 en 1958 geschilderd aan weerszijden van het Leidse stadswapen en een wapen met de Leidse sleutels en de letters VOLA. Het raam kreeg een plaats boven het jubileumraam uit 1948. Het werd aangeboden bij de jubileumviering op 9 mei 1958.

*Jubileumraam 1958 door Cors van der Kaay
(foto: Jos Hooghuis).*

*Jubileumraam 1958, detail, door Cors van der Kaay
(foto: Jos Hooghuis).*

Beide ramen zijn ontworpen en gesigeneerd door Cors van der Kaay, die zelf drie jaar leerling was geweest van de school. Na de Ambachtsschool volgde hij een opleiding aan de Haagse Kunst-academie. Cors van der Kaay (eigenlijk: Kaaij, Leiden 1921) was een veelzijdig kunstenaar en

ambachtsman. Hij was werkzaam als glazenier in Leiden, Utrecht en Amsterdam. Een andere specialiteit was boetseren en modelleren. Hij werkte bij de suikerwerkfabrieken van Pel en de Baronie als ontwerper van chocolaterie en suikerwerk. Maar ook was hij vormgever en modelleur bij pottenbakkerij Ravelli in Valkenburg. Hij vervaardigde meubels en muziekinstrumenten. Van der Kaay was leraar tekenen en handvaardigheid in Oegstgeest.

De vereniging van oud-leerlingen van de Ambachtsschool bood in 1923 bij het 40-jarige jubileum van de school een tegeltableau aan voor de hal. In 1933 bij het 50-jarige jubileum een gemetselde drinkwaterfontein. Het tegeltableau is nog steeds aanwezig, maar de drinkwaterfontein is verdwenen. In de vestibule bevindt zich een gedenkplaat van oud-leerlingen aangeboden bij gelegenheid van het 25-jarig jubileum in 1908. In die zelfde vestibule moet een bronzen plaquette zijn geweest met het portret van de eerste directeur A.J. van Achterberg vervaar-

Herdenkingsplaquette 1940 (foto: Jos Hooghuis).

Tegeltableau 1923 (foto: Jos Hooghuis).

digd door beeldhouwer Maarten Zwollo, maar die lijkt verdwenen. In het trappenhuis van het nieuwe gedeelte bevindt zich nog een herdenkingsplaquette 1940 met de afbeelding van een ambachtsman.

Sinds 1994 bevinden zich in de voormalige Ambachtsschool meer dan veertig ateliers van kunstenaars. Het gebouw wordt geëxploiteerd door de Stichting Werk en Onderneming Leiden.